

УДК 343.8

Градецький А.В.¹, Змалюкіна Ю.В.²

¹ канд. юрид. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр. Ю-125 ЗНТУ

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ ЗАКОННОСТІ В ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ТА УСТАНОВ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ

Принцип законності закріплений у ст. 4 КВК України, яка визначає підстави виконання та відбування покарань. Тому він передбачає законний вирок або інше рішення суду, а також визначення Законом України амністії чи помилування засудженого. Цей принцип закріплений також у ст. 7 (основи правового статусу засуджених), ст. 8 (основні права засуджених), ст. 9 (основні обов'язки засуджених), ст. 10 (право засуджених на особисту безпеку) тощо.

Принцип законності передбачає не тільки чітке дотримання норм кримінально-виконавчого права, але й норм міжнародних стандартів щодо поводження з засудженими. Законність також є передумовою того, що всі кроки держави в бік відкритості кримінально-виконавчої системи, запровадження нових підходів у роботі із засудженими щодо їх виправлення і ресоціалізації спочатку мають отримати необхідне законодавче закріплення.

Законність як принцип кримінально-виконавчого права, кримінально-виконавчого законодавства і як принцип діяльності органів і установ виконання покарань відображений у пункті 14 статті 92 Конституції України, де сказано, що винятково законами України визначається діяльність органів і установ виконання покарань. Оскільки виконання покарань являє собою урегульовану законом діяльність адміністрації органів і установ виконання покарань, то з цього випливає, що виконавча діяльність вимагає суворого дотримання законодавства адміністрацією органів і установ виконання покарань.

Підтримка режиму законності має виняткове значення при реалізації правообмежень, властивих покаранням і необхідна як для вирішення завдань кримінально-виконавчого законодавства, так і для охорони прав і інтересів засуджених. Відступ від закону в ексекутивній діяльності адміністрації органів і установ виконання покарань приводить до порушення прав і законних інтересів засуджених.

Пронизуючи собою всі напрямки діяльності органів і установ виконання покарань, а особливо ексекутивну діяльність, здійснювану адміністрацією органів і установ виконання покарань як суб'єктом виконання покарань, принцип законності поширюється на поведінку засуджених як суб'єкта відбування покарання, а також на дозволену чи обов'язкову діяльність учасників діяльності з виконання покарань.

Сутність принципу законності в ексекутивній діяльності варто визначити як правило точного і безумовного здійснення вимог кримінально-виконавчого законодавства всіма суб'єктами й учасниками діяльності з виконання покарань, незалежно від їхнього правового положення. Здійснення принципу законності в діяльності органів і установ виконання покарань припускає, що суб'єкти й учасники діяльності з виконання покарань обов'язково виконують дії, передбачені кримінально-виконавчим законодавством, незважаючи на те, що звернені до них вимоги закону можуть бути різними за формою і змістом.

При з'ясуванні змісту принципу законності в кримінально-виконавчій діяльності необхідно виходити, по-перше, з того, що в адміністрації і засуджених, а також в учасників ексекутивної діяльності мається своє чітко окреслене коло прав, яке відрізняється за конкретним змістом прав і обов'язків, а, по-друге, враховувати, що здійснення діяльності суб'єктом виконання, учасниками ексекутивної діяльності і поведінка засуджених повинні бути в рамках суворого, неухильного дотримання вимог кримінально-виконавчого законодавства, поза залежністю від їхнього правового статусу. Таким чином, при виконанні кримінальних покарань, реалізація принципу законності полягає в тому, що повинно бути, по-перше, суворо дотримане правове положення засуджених, забезпечене неухильне виконання ними покладених на них обов'язків і заборон, реальна можливість використання засудженими прав, наданих законом. По-друге, співробітники кримінально-виконавчих установ і органів повинні неухильно виконувати свої обов'язки і для цього повною мірою реалізовувати свої права. З цього випливає, що єдина сутність принципу законності в кримінально-виконавчій діяльності дає підстави стверджувати, що діяльність і поведінка суб'єктів і учасників ексекутивної діяльності повинні бути підпорядковані, відповідати вимогам кримінального і кримінально-виконавчого законодавства поза розходженнями від конкретного змісту їхніх прав і обов'язків. Уточнюючи це

положення, можна сказати, що принцип законності в діяльності органів і установ виконання покарань знаходить свій конкретний прояв в обов'язку суб'єктів виконання і відбування покарання, а також учасників екзекутивної діяльності дотримуватись усіх вимог як матеріальних, так і процесуальних норм кримінально-виконавчого законодавства, а в першу чергу норм, що визначають принципи діяльності з виконання покарань.

У системі принципів кримінально-виконавчого права законність виконує охоронні функції, заступаючи на охорону справедливості, гуманізму, поважання прав людини. Це виявляється в законодавчому закріпленні сукупності даних етичних цінностей, що разом і утворюють право.

Принцип невідворотності покарання у КВП виявляється в тім, що кожне призначене судом покарання повинно бути належним чином виконане, поки не мине його термін чи воно не буде в законному порядку скасоване.